kahtlemata aitavad selleks kaasa loodetavasti lähemas tulevikus Ülikoolis asutatavad kehakultuuri-kursused. — Mitmesuguseist spordi- ja mänguplatsidest on 2 linna Koolivalitsuse korraldada.

Sanitaartopograafiliselt tuleb Tartu 2 ossa jagada: 1) jõe-äärne madalik, 2) nõlv ühes tasandikuga (platoo). Jõe paremal kaldal ulatub madalik Tähtvere, Jakobi, Jaani, Vana ja Karlova uulist allapoole jõeni (keset linna — Suurturg ja ümbrus — on see madalik kõrgem), pahemal kaldal Tallinna ja Jaama uulist allapoole jõeni; kõik nimetatud uulid ei asu ise madalikul. Tervishoiulised tingimused on madalikul õige viletsad. Põhjavesi on madalas raioonis kohati kõigest 1 jala sügavusel, kust ta vihmasel ajal, sügisel ja kevadel maapinnani tõuseb; samuti tõuseb jõgi tihti kevadel ja sügisel üle kallaste, neid kohti laiemas või kitsamas ulatuses üle ujutades. Sellest järgneb, et vesi keldritesse, madalamaisse korteritesse, väljaheite-aukudesse jne. satub, mis kaasutab maapinna ja kaevude rüvetamist; vihma- ja sulava lume vesi kisub ka kõrgemal asuvaist uulest ning õuedest palju mustust kaasa ja kannab madalikule, seda rüvetades. Sellest on arusaadav, mispärast just madalik niisuguste nakkushaiguste, kui tüüfuse ja koolera (viimast ei ole meil õnneks üle 20 a. enam olnud) suurimaks areeniks on olnud ja jääb. Kui madalikul sanitaarolud üldse halvad on, siis on nad iseäranis halvad madaliku madalamail kohtadel II ja III linnajao alumistes jõe-äärseis osades. Tähtvere ja Meltsi uuli madaliku raioonis on nad nähtavasti vähe paremad. Esimesed on meil endeemilise tüüfuse pesad; nendega võistleb tüüfuse rohkuse suhtes Karlova eeslinn ja on koguni esimesele kohale sattunud; on võimalik, et selle nähtuse põhjuseks on eeslinna maapinna roojastamine väljaheidetega ja muu mustusega, mis eeslinnas enne linna külge liitumist suuremalt osalt aastatekaupa kohale jäi; on ka võimalik, et lühike vaatlusaeg (4 aastat) eeslinna kohta veel ei luba õiget otsust teha, kuna esimeste kohta kümnete aastate andmed seda tõendavad. Vastandiks madalikule on tasandikul, mis paremal kaldal Jakobi, Veski, Pepleri, Tähe uulist ja pahemal kaldal Puiestee uulist alates linna välimiste piirideni ulatub, ja nõlval, s. o. madaliku ning tasandiku vahel olevas linnaosas, samuti paremal kaldal olevas linna keskkohas ja Toomimäel sanitaartopograafilised tingimused head. Õhu- ja valgusetingimused on Tartus võrdlemisi head. Majade kõrguse kohta on enamik uule küllalt lai, mis päikesevalgust majadesse ning korteritesse lubab tungida.

Kirjandus. Töö on kokku seatud Tartu linna Tervishoiu-osakonnas olevate ja Tervishoiu Peavalitsuse 1919.—1920. ja 1921.—1922. a. aruannete, linna Statistikabüroos olevate ja autori poolt kogutud andmete põhjal. Peale selle on autor kirjandusest peaasjalikult kahte tööd kasutanud: 1) Körber, Die Stadt Dorpat in statistischer u. hygienischer Beziehung. Dorpat 1902. — 2) Põdder, Tartu eeslinna „Karlova" tervishoiuline seisukord. Andmed sanitaartopograafia, statistika ja joogivete kohta. Diss. 1923. a. Tartu. — Ühes nende töödega on ka neis ettetoodud autorite töid kasutatud. — Muist allikaist on järgmisi tarvitatud: 3) Põdder, Prostitutsioon ja tema korraldamine Tartus (Eesti Arst 1922, nr. 4). — 4) Spindler, Zur Statistik der Geschlechtskrankheiten in Estland (sealsamas). — 5) Paldrock, Kes laotab meil suguhaigusi laiali (sealsamas). — 6) Игнатовскій, Каѳедра Государственнаго врачебновѣдѣнія. Юрьевъ. — 7) J. Brennsohn, Die Ärzte Livlands (Riga, 1905). — 8) Біографическій Словарь профессоровъ и преподавателей Имп. Юрьевск. Университета. Юрьевъ, 1903. — 9) Petersen, Prostitution et maladies vénériennes en Russie. Communication de la conférènce internationale á Bruxelles 1899 v. II. — 10) Maddisson, Mõned märkused kooli tervishoiust (Eesti Arst 1922, nr. 5/6). — 11) Lüüs, Tartu linna laste ja emade arstliku nõuandepunkti 1922. a. tegevuse kohta (Eesti Arst 1923. a, nr. 8). — 12) Talvik, Dr. Guido v. Samson-Himmelstiern, erster Professor der Staatsarzneikunde an der Universität Dorpat (Eesti Arst 1922, nr. 1). — 13) Eesti Statistika Kuukiri nr. 18, 20, 21. — 14) Bergmann, Ein Mittel zur Einschränkung der Syphilis in Dorpat. 1867. — 15) Nerling, Versuch einer nosotopographischen Skizze der Stadt Dorpat. Diss. 1866. — 16) Kubly, Untersuchungen über die Wohnungsverhältnisse der ärmeren Bevölkerungsklasse u. einiger öffentlichen Anstalten Dorpats. Diss. 1867. — 17) C. L. Moritz, Specimen topographiae Dorpatensis. Dorpati 1823. Diss. — 18) Schmidt, Die Wasserversorgung Dorpats. Dorpat, 1863.

Tartu, lk. 562